

SVENSKA LANDSMÅL OCH SVENSKT FOLKLIV

Tidskrift för talspråksforskning,
folkloristik och kulturhistoria

2023

Årgång 146

Utgiven av Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur
i samarbete med Institutet för språk och folkminnen och
Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar vid Lunds universitet

SWEDISH DIALECTS AND FOLK TRADITIONS

Journal of dialectology, sociolinguistics,
folklore research and cultural history

Founded in 1878 by J. A. Lundell

Published by

THE ROYAL GUSTAVUS ADOLPHUS ACADEMY FOR SWEDISH FOLK CULTURE,
UPPSALA

in collaboration with

THE INSTITUTE FOR LANGUAGE AND FOLKLORE and THE FOLKLIFE ARCHIVES
WITH THE SCANIA MUSIC COLLECTIONS AT LUND UNIVERSITY

Principal editor:

MATHIAS STRANDBERG

Editors:

KARIN GUSTAVSSON, ERIK M. PETZELL and LENA WENNER

Editorial board:

*Rogier Blokland, Lars-Erik Edlund, Charlotte Hagström, David Karlander,
Susanna Karlsson, Bengt af Klintberg, Ida Larsson, Caroline Sandström,
Susanne Nylund Skog, Camilla Wide, Susanne Österlund-Pötzsch*

2023

Volume 146

Distributed by Eddy.se

SVENSKA LANDSMÅL OCH SVENSKT FOLKLIV

Tidskrift för talspråksforskning, folkloristik
och kulturhistoria

Grundad 1878 av J. A. Lundell

Utgiven av

KUNGL. GUSTAV ADOLFS AKADEMIEN FÖR SVENSK FOLKKULTUR, UPPSALA

i samarbete med

INSTITUTET FÖR SPRÅK OCH FOLKMINNEN OCH FOLKLIVSARKIVET MED
SKÅNES MUSIKSAMLINGAR VID LUNDS UNIVERSITET

Huvudredaktör:

MATHIAS STRANDBERG

Redaktörer:

KARIN GUSTAVSSON, ERIK M. PETZELL och LENA WENNER

Redaktionsråd:

*Rogier Blokland, Lars-Erik Edlund, Charlotte Hagström, David Karlander,
Susanna Karlsson, Bengt af Klintberg, Ida Larsson, Caroline Sandström,
Susanne Nylund Skog, Camilla Wide, Susanne Österlund-Pötzsch*

2023

Årgång 146

Distribueras av Eddy.se

Årgång 146. H. 349 från början

Samtliga forskningsartiklar som publiceras i tidskriften har genomgått anonymiserad kollegial granskning av minst två granskare. – All research articles published in this journal have undergone double-blind peer review by at least two referees.

I citat efter äldre källor kan stötande språkbruk förekomma. – Quotations from older sources may contain offensive language.

© Författarna

Sättning och omslag: Mathias Strandberg

Distribution av den tryckta upplagan:

eddy.se ab

e-post: order@bokorder.se

Box 1310, 621 24 Visby. Telefon 0498-25 39 00

<http://kgaa.bokorder.se>

Tidskriftens webbplats: <https://publicera.kb.se/svlm/>

Tidskriftens e-postadress: svlm@gustavadolfsakademien.se

ISSN: 0347-1837 (Print)

ISSN: 2004-9242 (Online)

Innehåll

HANS-OLAV ENGER, Verdifullt om verbkongruens. Anmeldelse av Adam Horn af Åminnes doktoravhandling	7
BLANKA HENRIKSSON, »Man är liksom alltid mittemellan på något sätt». Gränsöverskridningar i ett intervjumaterial om migration från Finland till Sverige	23
BENGT AF KLINTBERG, Högtidsstunder i Ulvaboda. Om Ivar Andersson och hans berättarkonst	47
ISAK LIDSTRÖM, Baseboll för anarkister. Om brännbollens etablering i Sverige vid sekelskiftet 1900	73
SARAH WIKNER, SAARA HAAPAMÄKI och VIVECA RABB, Variation mellan kort- och långstavighet i finlandssvenskt talspråk	93
LARS-ERIK EDLUND, ERIK MAGNUSSON PETZELL, CAROLINE SANDSTRÖM, MATHIAS STRANDBERG och LENA WENNER, Litteraturkrönika 2023	121

Meddelanden och aktstycken

OLLE KEJONEN, Tre samiska lånord i meänkieli	137
CAROLINE SANDSTRÖM, Meddelande angående <i>Ordbok över Finlands svenska folkmål</i>	143
Per Larssons »Öfversikt af Färsmålen». Utgiven och kommenterad av Mathias Strandberg.	144

Minnesord

Gösta Arvastson 1943–2023. Minnesord av Anders Gustavsson	159
Nils-Arvid Bringéus 1926–2023. Minnesord av Birgitta Svensson.	165
Gunnar Nyström 1939–2021. Minnesord av Yair Sapir	169

Litteratur

Katarina Ek-Nilsson et al., <i>Min mormor. Kvinnoliv i en annan tid</i> . Rec. av Eva Helen Ulvros	173
Terry Gunnel (red.), <i>Grimm ripples: The Legacy of the Grimms' Deutsche Sagen in Northern Europe</i> . Rec. av Alf Arvidsson	179

»Man är liksom alltid mittemellan på något sätt»

Gränsöverskridningar i ett intervjumaterial om migration från Finland till Sverige

Av Blanka Henriksson

Abstract

This article explores interview material of migrants' experiences of borders from a minority perspective. The analysis focuses on the migrants' own interpretations of their move, using the theoretical categories of performative borders (Rumford 2014) and emerging adults (Arnett 2004) as analytical tools to gain an understanding of what it means to be a young Finland-Swedish migrant in Sweden in the 2010s. Linguistic, national and cultural borders are discussed. Given the privileged position of the migrants, the institutionalised national border is relatively absent from the material. Instead, a very tangible border that appears is the language border, especially between Swedish and Finnish. For the interviewees, this linguistic border does not coincide with the national border as they are moving to an area where their mother tongue is transitioning from minority to majority status. Cultural borders can be seen as flexible, invisible boundaries within which people believe that they share cultural expressions and values, and thus identity (Fjellström 1997). Respondents refer to boundaries drawn by perceived cultural similarities and differences. All these boundaries are created by the media, experiences, other people's stories, and stereotypes. The interviewees begin by drawing on their own experiences of moving from Finland to Sweden, but at the same time these experiences are constantly linked to other stories,

Blanka Henriksson, docent i nordisk folkloristik, Åbo Akademi. – Docent in Swedish Folklore Research, Åbo Akademi University, Finland. blanka.henriksson@abo.fi

Henriksson, Blanka, 2024: »Man är liksom alltid mittemellan på något sätt». Gränsöverskridningar i ett intervjumaterial om migration från Finland till Sverige. I: *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 2023 (146), s. 23–46. – Henriksson, Blanka, 2024: “You’re always somewhere in between.” Border crossings in interview material about migration from Finland to Sweden. In: *Swedish Dialects and Folk Traditions* 2023 (146), p. 23–45. – DOI: <https://doi.org/10.69824/svlm.146.25705>

Denna artikel publiceras under villkoren i Creative Commons-licensen CC BY 4.0, som tillåter användning, spridning och reproduktion i vilket medium som helst, förutsatt att originalverket är korrekt citerat. – This article is published under the conditions given in the Creative Commons license CC BY 4.0, which allow use, distribution and reproduction in any medium, provided that the original work is cited correctly.

Översatt forskningsartikel. Ursprungligen publicerad på finska under titeln »’Aina on tavallaan jonkinlaisessa välitilassa’ – Rajanylityksiä haastattelu aineistossa muuttoliikkeestä Suomesta Ruotsiin» i *Vähemmistöt muuttajina: Näkökulmia suomalaisen muuttoliikehistorian moninaisuuteen* 2021. Denna artikel har ej genomgått sakkunniggranskning i samband med publiceringen i föreliggande tidskrift. – Translated research article. Originally published as “‘Aina on tavallaan jonkinlaisessa välitilassa’ – Rajanylityksiä haastattelu aineistossa muuttoliikkeestä Suomesta Ruotsiin” in *Vähemmistöt muuttajina: Näkökulmia suomalaisen muuttoliikehistorian moninaisuuteen* 2021. This article has not undergone peer review in connection with its publication in the present journal.

© 2024 författaren. – © 2024 the author.

past experiences, and perceptions. By addressing performative boundaries, the focus is on how personal experience, conveyed through narrative, expresses experiences of belonging and exclusion – something that is actualised through both minority and migrant status.

Keywords: bordering, emerging adults, migration, Finland-Swedish, language border, cultural border, identity, performative border.

Det finns en lång tradition av förflyttning från Finland till Sverige och för tillfället bor 133 000 personer födda i Finland i det västra grannlandet (Statistiska centralbyrån 2022).

Ungefär 25 % av dessa tros komma från Finlands svenskspråkiga minoritet (Parkvall 2009), vilket gör att de trots ursprungsland delar språk med Sveriges övriga majoritetsbefolkning. De har med andra ord lämnat ett minoritetsskap för att bli en del av majoriteten, om man endast ser till språktillhörighet. I den här artikeln fokuseras på en specifik grupp av nutida finlandssvenska Sverigemigranter, nämligen unga vuxna mellan 18 och 30 år, med syfte att belysa unga migranternas upplevelser av gränser i ett minoritetsperspektiv.

Analysen fokuserar på emigranternas egna tolkningar av sin flytt, med de teoretiska kategorierna performativa gränser (Rumford 2014) och unga vuxna (Arnett 2004; jfr Zackariasson 2001) som analytiska redskap för att nå förståelse för vad det innebär att vara ung finlandssvensk migrant i Sverige under 2010-talet.

Artikeln är strukturerad så att den först ger en kort överblick över tidigare forskning om finlandssvensk migration till Sverige och unga vuxna migranter, sedan följer en presentation av källmaterialet och teoretiska ingångar till gränser och minoritet. Analysen som följer därpå visar i nämnd ordning hur nationsgränsen, språkgränser och kulturgränser tar sig uttryck i migranternas levnadsberättelser.

Sverigemigration och unga vuxna

Rörelsen från Finland till Sverige har en lång historia och människor har korsat Östersjön sedan vikingatiden. Skogsfinnarna i Hälsingland under 1500- och 1600-talet är den bäst dokumenterade etniska gruppen i Sverige från denna period, och till exempel Stockholm präglades av finsk närvaro från 1600-talet fram till 1800-talet, med den mängd finländare som rörde sig där, både som fiskare, snickare och högreståndspersoner (Jalamo & Ruster 1983, Korkiasaari & Tarkiainen 2000). Efter andra världskriget har Sverige varit ett av huvudmålen för finländsk emigration. 1945–2000 flyttade över en halv miljon finländare till Sverige (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, Korkiasaari 2001, Björklund 2012).

Samtidigt som den finskspråkiga befolkningens emigration till Sverige har minskat kraftigt under de senaste decennierna, har finlandssvenskarnas emigration hållits konstant eller rent av ökat (Kepsu 2016), fram till år 2016 då den

tycks ha nått en topp (Kepsu & Henriksson 2019 s. 10). Det är speciellt unga människor som verkar välja att flytta till Sverige en längre eller kortare period (Kepsu & Henriksson 2019). De internationella migrationsmönstren skiljer sig något åt när det gäller finsk- och svenskspråkiga finländare. Två tredjedelar av de svenskspråkiga migranterna flyttar till Sverige medan endast var femte finskspråkig väljer det alternativet (Kepsu & Henriksson 2019).

I den offentliga debatten diskuteras huruvida emigrationen ändrat karaktär i termer som »flyttvåg» (se t.ex. Övergaard 2016) och »braindrain» (se t.ex. Nyberg 2016), eftersom det framför allt är andelen unga vuxna emigranter som ökat. År 2015 var hälften av de finländska migranterna mellan 15 och 34 år gamla (Heikkilä & Alivuotila 2019), och många av de samtida svenskspråkiga migranterna från Finland är unga. Av dessa migranter tenderar unga vuxna från Österbotten och Åland att lämna Finland för studier i Sverige, medan de som flyttar från södra Finland (Åbo- och Helsingforsregionen) söker arbete (Kepsu & Henriksson 2019 s. 14). Tidigare var det främst fråga om lågutbildade personer som sökte jobb inom industrin (Hägström et al. 1990, Svanberg & Tydén 1992), medan de som flyttar till Sverige nu uppges ha hög utbildning och sysselsättas i högstatusyrken (jfr Kepsu 2016, Hovi et al. 2021).

Jämfört med den sverigefinska emigrationen, som har varit föremål för talrika studier, har den finlandssvenska emigrationen studerats i betydligt mindre utsträckning. Här bör nämnas Hedbergs avhandling (2004) som hör till geografins område och som studerar finlandssvenskarnas flyttningsrörelser, främst med kvantitativa metoder och utifrån demografiska data. Liknande perspektiv anläggs även av t.ex. Hedberg & Kepsu (2003) och Kepsu (2006). Intervjumaterial har också undersökts i en mindre studie av Hedberg (2006), särskilt vad gäller emigranternas syn på de orsaker som står bakom emigrationen. Nyare rapporter om motivationer bakom flyttningen är Kepsu 2016 och uppföljaren Kepsu & Henriksson 2019. Migration i syfte att bedriva högre studier har behandlats i Henriksson 2021.

Denna studie fokuserar på det som Arnett (2004) kallar *emerging adults*, perioden mellan tonår och vuxendom som präglas av ett sökande efter och experimenterande med identitet.

Att tydligt fokusera på unga vuxna som kategori kan ge nya kunskaper, eftersom varje generation har sina upplevelser och formas av det omgivande samhället. Unga vuxna kan ses som en grupp med gemensam social och kulturell status i förhållande till de vuxna, men samtidigt skiljer ekonomiska, politiska och geografiska omständigheter dem från varandra och gör att unga kan ha mer gemensamt med andra generationer (Wyn & White 1997 s. 15). Trots att hela livsloppet kan ses som en pågående process fylld av förändringar och förflyttningar kännetecknas vissa perioder av större och mer genomgripande sådana, och ungdomstiden är för många just en sådan period (Zackariasson 2001 s. 30). Det är under detta skede i livet vanligt att etablera nya sociala relationer och att sträva efter frigörelse från ursprungsfamiljen. Är man dessutom under denna period sysselsatt med studier ligger fokus på ett nytt, oftast temporärt,

sammanhang präglat av funderingar kring utbildnings- och yrkesval, samt påföljande konsekvenser för framtiden (Zackariasson 2001 s. 30).

Tiden som ung vuxen är en period av instabilitet, med förflyttningar också inom landet eller mindre geografiska områden. Forskning visar att unga vuxna (20–30 år gamla) är mer benägna att flytta än andra åldersgrupper (Hedberg & Malmberg 2008 s. 8 ff.). Orsakerna till flytt är ofta praktiska och beroende av sådant som arbetsmarknad, utbildning och familj, men en internationell flytt kan också inspireras av att global mobilitet blivit en viktig beståndsdel i identitetsprocessen hos unga vuxna (Hedberg & Malmberg 2008, 9). Nordiska unga vuxna lämnar föräldrahemmet relativt tidigt jämfört med resten av världen. I till exempel Slovakien och Slovenien bor 70 % av populationen mellan 18 och 34 år med sina föräldrar medan motsvarande siffra är 20 % i Norge, Sverige och Danmark (Boverket 2013).

Emigrantintervjuer

Materialet som studien grundar sig på består av 20 skriftliga svar på Svenska Litteratursällskapet i Finland (SLS) frågelista »Tur och retur» från 2016, samt muntliga intervjuer under perioden 2016–18 med 27 personer som flyttat från Finland till främst Göteborg, Stockholm och Umeå. Alla migranter är mellan 18 och 30 år gamla när de beskriver sin flytt som skett mellan åren 2010 och 2017. Majoriteten tillskriver sig själva ett kvinnligt kön, men i materialet träder inga tydliga genusskillnader fram även om migranternas upplevelser självklart präglas också av faktorer som kön, klass och etnicitet.

Personerna definierar sig själva som finlandssvenskar och kommer från både enspråkigt svenska och tvåspråkiga (finska och svenska) hem. Samtliga informanter är bosatta i Sverige, och har varit där i allt från ett halvår till flera år. För en del är en återflytt fortfarande ett självklart mål, några är osäkra och andra vet redan att de förmodligen blir kvar i det nya hemlandet. I frågelistsvaren är arbete och karriär den vanligaste drivkraften till migration, medan majoriteten av de intervjuade har flyttat främst på grund av studier. Men här finns också migranter som likt andra utlandsfinländare valt att leva utomlands på grund av arbete och för att få livserfarenhet (Heikkilä & Alivuotila 2019). I övriga Finland har intresset för att studera utomlands ökat påtagligt under 2000-talet (Kepsu & Henriksson 2019 s. 30) och i de nordiska länderna har studentmobiliteten fördubblats sedan 1996 och fortsätter att växa (Nordiska ministerrådet 2015). Sverige är det populäraste landet för finländares utlandsstudier och svenskspråkiga är mer benägna än finskspråkiga att studera utomlands (Opetushallitus 2018).

Utbildningsgraden varierar, men merparten av de intervjuade har någon typ av högre utbildning eller är i färd med att skaffa sig en sådan. De flesta har flyttat ensamma och varit ensamstående vid flytten, men det finns också ett par exempel på unga par som flyttat tillsammans, eller fall där ena partnern

flyttat först. När det gäller utflyttningsort har 18 personer flyttat från Nyland, 16 från Österbotten, 10 från Åboland och 4 från Åland. De är vid intervjutillfället bosatta i Sverige enligt följande: Stockholm med omnejd: 24 personer, Göteborg: 8, Umeå: 9, Skåne och Småland: 6 samt mellersta Sverige: 1. I texten refereras till de intervjuade med fingerade namn.

Intervjuerna är så kallade levnadshistoriska intervjuer och kan kategoriseras som semistrukturerade (se Fägerborg 2011). Fokus ligger på de intervjuades egna upplevelser och erfarenheter av att som finlandssvenskar flytta till Sverige, och innehåller levnadsberättelser formulerade av personerna själva. I sådana levnadsberättelser kan man utläsa hur människor skapar mening och identitet (Svensson 1997). När man berättar om sina egna erfarenheter och upplevelser väljer man att återge det som man upplever vara rätt och riktigt, och det som får fram det rätta budskapet i den situation det berättas (jfr Palmenfelt 2017 s. 33). De berättelser som studeras här är styrda av de frågor som ställts, men också de förväntningar som de intervjuade har på själva intervjupersonen och på vad de tycker att intervjun bör handla om (jfr Pripp 2011). Berättelserna skapas i dialog med det omgivande samhället och som en slags kommentar till detta (Nylund Skog 2005 s. 149). Detta blir speciellt tydligt när informanterna talar om sin flytt till Sverige i förhållande till de rådande diskurserna om att unga flyr sitt hemland.

Fjorton av intervjuerna gjordes av författaren själv inom ramen för projektet »Go West – Life is better there? Unga finlandssvenskar berättar om sin migration till Sverige». Dessa intervjuer utfördes under tre fältarbeten i Göteborg och Umeå (2017) samt i Stockholm (2018). Informanterna hittades via snöbollsmetoden, där en informant ledde vidare till nästa informant, och genom upprop i Facebookgrupper för finlandssvenskar i Sverige. Övriga intervjuer är gjorda av arkivarier vid Svenska litteratursällskapet (SLS), samt studenter vid Åbo Akademi i regi av SLS.¹

Huvudfokus i intervjuerna ligger på det levnadshistoriska där informanterna ombads berätta om sin flytt till Sverige. Samtalet utgår från beslutet att flytta, men kretsar också kring livet som finlandssvensk i Sverige, med frågor om hur det är att vara finlandssvensk i Sverige, om informanternas förhållande till Sverige, svenskar, Finland och andra finländska migranter.

Jag har själv emigrerat, men åt andra hållet, från Sverige till Finland, och lever nu som svenskspråkig i Finland, vilket kom fram i alla intervjuer bland annat på grund av mitt tydligt sverigesvenska uttal. Mina och de intervjuades delade erfarenheter av migration och kännedom om både det finska och det svenska samhället gjorde att en känsla av gemenskap uppstod i intervju-situationen och de förutsatte kanske att jag därför lättare skulle förstå deras migrationsberättelser. I övriga intervjuer fanns inte samma gemenskap baserad

¹ Mina intervjuer finns arkiverade i Cultura – kulturvetenskapliga arkivet vid Åbo Akademi i Åbo. De resterande intervjuerna finns i Svenska litteratursällskapets arkiv i Helsingfors.

på migration, men alla intervjuare är svenskspråkiga finländare och delar med andra ord ett upplevt minoritetskap baserat på språk.

Performativa gränser och minoritetsperspektiv

Migranternas erfarenheter analyseras genom det teoretiska perspektivet gränser, där gränser ses som instabila och performativa. Genom det betonas att gränser är i ständig tillblivelse, de existerar inte utan materialiseras genom konkreta markörer som gränskontroller och staket, men också genom berättande om det som finns på andra sidan (Rumford 2014 s. 69). Gränser är inte bara hinder utan de kan också fungera sammanbindande, något Rumford (2014 s. 3) kallar »engines of connectivity». I gränsområden uppstår ofta en dynamik, eftersom gränsen markerar skillnad och rörelse, till exempel när människor bor på ena sidan riksgränsen och arbetar på den andra (Palmehag et al. 2018).

I den här artikeln diskuteras framför allt tre olika gränser: nationsgräns, språkgräns och kulturgräns. Gränserna opererar på olika nivåer och trots att den institutionaliserade nationsgränsen kunde vara den tydligaste, omgärdad som den är av lagar och administration, gör migranternas privilegierade position och den fria rörligheten inom Norden den till en relativt frånvarande gräns i materialet.

En högst påtaglig gräns som kommer upp på många olika sätt är i stället språkgränsen, framför allt mellan svenska och finska. Språkgränser är inte nödvändigtvis kulturgränser, som till exempel Ragna Ahlbäck visar i sin undersökning från 1945, när hon genom att se på jordbruk, byggnadsskick och samfärdsel kan konstatera att språkgränsen mellan finskt och svenskt i Finland inte var en kulturgräns.

Kulturgränser kan sägas vara »sega, tidsmässigt djupt förankrade strukturer inom ett geografiskt rum» (Edlund 1997 s. 7), de behöver inte sammanfalla med politiska, institutionaliserade, erkända riksgränser utan är ofta av »mental natur» (Edlund 1997 s. 7). Sådana kulturgränser är kanske osynliga på kartor, men fungerar som mentala kartor enligt Fjellström (1997). Inom dessa flexibla osynliga gränser upplever människor att de delar kulturella uttryck och värderingar, och därmed identitet (Fjellström 1997 s. 52).

De gränser som dras upp genom uppfattade likheter och olikheter är dock inte givna på förhand utan de dras upp på olika sätt av olika människor i olika situationer (Eriksen 1997b s. 43–44). Gränserna skrivs fram av media, erfarenheter, andras berättelser och stereotypa uppfattningar. Dessa gränser kan skapa hinder, eller realisera strategier. Hur vi drar upp gränser i våra tolkningar kommer delvis an på situationen (Eriksen 1997a s. 64).

I det studerade materialet träder dessa tre sorters gränser fram på olika sätt, utan att de efterfrågas eller att ens ordet *gräns* används av vare sig intervjuare eller intervjuad. De intervjuade utgår från sina egna erfarenheter av att flytta från Finland till Sverige, men samtidigt anknuter dessa upplevelser hela tiden

till andra berättelser, tidigare erfarenheter och föreställningar om vad det är att vara migrant, finlandssvensk och bo i Sverige. Genom att ta fasta på performativa gränser fokuseras hur den personliga upplevelsen, förmedlad genom berättande, uttrycker upplevelser av tillhörighet och utanförskap – något som aktualiseras både genom minoritetsskap och migrantskap.

Finlandssvenskarna är inte per definition en nationell minoritet, men man kan se dem som en etnisk grupp eftersom de delar självidentifikation, genealogi, kultur och organisationer (Allardt & Starck 1981), och de är enligt den finska grundlagen också en språklig minoritet i Finland (Klinkmann et al. 2017). När det gäller migrationsforskningen är finländare i Sverige en relativt välutforskad grupp (se t.ex. Häggström, Rosengren & Borgegård 1990, Korkiasaari & Tarkiainen 2000, Korkiasaari 2001, Kuosmanen 2001, Snellman 2005, Ågren 2006), men de svenskspråkiga finländarna syns sällan i dessa undersökningar.

Migrantgrupper präglas ofta av olika dimensioner av utanförskap och samtidigt som flera av dessa är gemensamma i gruppen finländska medborgare i Sverige finns det andra som skiljer sig åt rejält på grund av individernas modersmål. Finlandssvenskarna som flyttar till Sverige har en stor fördel av att tala svenska, men samtidigt flyttar de från ett minoritetsskap till ett annat, från att vara en språklig minoritet till att bli en del av gruppen finländare i Sverige.

När nationsgränsen blir sekundär

Migrationen till Sverige underlättas av möjligheterna till rörlighet mellan de nordiska länderna. Sedan 1950-talet råder en öppen arbetsmarknad och det saknas formella hinder (Kepsu & Henriksson 2019 s. 22). När de unga migranterna i materialet ombeds berätta om sin flytt utomlands beskrivs Sverige ofta som »nära». Det är nära språkligt och kulturellt, men också rent geografiskt. Det går snabbt att flyga, eller ta båten över till Sverige, inte bara för den som flyttar utan också för till exempel familjen som bor kvar i Finland. Det finns en känsla av närhet, och flyttarna rör sig i ett rum som, av olika orsaker, känns överblickbart och hanterbart. Transportmöjligheterna är många, bekväma och ekonomiskt överkomliga (IF mgt 2018/008):

Det är ändå så nära och just det här att det är bara 45 minuters flyg hem känns tryggt på något sätt. Att man inte är så långt borta.

Trots att de flesta av de tillfrågade vid första tanken inte tycker att de har »en relation» till Sverige har de alla vid närmare eftertanke varit där flera gånger, de upplever att de känner till populärkulturen i högre eller lägre grad, och de har bekanta eller släktingar som bor eller har bott där. Sverige är det naturliga grannlandet för många unga finlandssvenskar, i mycket högre grad än till exempel Ryssland eller Estland.

Relationer till andra migranter har under hela 1900-talet varit viktiga för finländares flytt till Sverige (Ågren 2006 s. 71). Dels styrs flytten dit där det finns välkända människor, dels stannar man kvar på grund av samma människor. Hanna Snellman (2005) poängterar att också tidigare finländska migranter framför allt påverkades av vem de flyttade med och till, snarare än förhållandena i hemlandet eller förväntningarna på framtiden. Flytten blev lättare när det fanns bekanta på plats som kunde hjälpa till med bostad och arbete, eller vid svårigheter av olika slag (Snellman 2005 s. 102–103; jfr Kuosmanen 2001 s. 97). Få finländska emigranter flyttade under 1900-talet helt på egen hand, det vanliga var kedjeflyttning där några familjemedlemmar eller vänner flyttade först och andra kom efter, eller flyttning i grupp (Ågren 2006 s. 73). Även om de svenskspråkiga unga vuxna under 2010-talet inte nödvändigtvis flyttar i grupp, eller med familjen, berättar alla de intervjuade om något slag av personliga kontakter i Sverige innan flytten. Så här säger Robert, en av informanterna (IF mgt 2018/009):

Man har ju varit mycket i Sverige som liten. Och, eller speciellt från Åland då man lätt över till Stockholm och shoppa för det är så nära. Och jag hade redan tidigare två mostrar som bor i Sverige, och man har ju haft massor av kontaktytor med Sverige.

Roberts skildring ovan liknar många andra unga finlandssvenskars. Det är en kombination av korta semesterresor för att till exempel shoppa i Stockholm, och nära eller mer avlägsna släktingar som bosatt sig i Sverige. Sverige finns helt enkelt »på kartan», det är inte en okänd entitet.

Sverige är som en flyttare formulerar det »passligt långt borta». Det är utomlands, men inte lika mycket utomlands som om man skulle ta sig ner på kontinenten eller till ett land med helt annat språk. Att flytta till Sverige är »enkelt». Enkelt för att andra gjort det, enkelt för att man själv har vistats där tidigare, enkelt för att man kan språket, enkelt för att resan dit är billig, snabb eller bara smidig. Denna smidighet handlar delvis om migranternas privilegierade nordiska rättsliga status, jämfört med många andra grupper av nyinflyttade som kämpar med osäkerhet gällande uppehålls- eller arbetstillstånd. Detta berör också en del av intervjupersonerna när de säger att de inte känner sig som invandrare i egentlig bemärkelse – på grund av sin privilegierade position.

För en generation som växt upp med internet (se t.ex. Bolton et al. 2013) finns det dessutom alla möjligheter att hålla kontakten med familj och vänner via sociala medier, och många av de intervjuade beskriver hur det fysiska avståndet minskar genom flitig kontakt med vänner och familj i Finland. »Jag har konstant kontakt till Finland» (SLS 2306) som en informant skriver. För en del blir kontakten ännu tätare än den var då de bodde i Finland just för att de är borta och känner ett starkare behov av att höra av sig till släkt och vänner. En del nöjer sig med textmeddelanden och telefonsamtal, medan andra poängterar

hur viktigt sociala medier och olika nätbaserade kommunikationstjänster är för att upprätthålla kontakt med människor i det gamla hemlandet.

Det finns också tydliga mönster för *när* man reser till Finland. De som studerar i Sverige reser »hem» på somrarna, ofta för att arbeta, och firar jul med familjen hemma. »Jag ska åka tillbaks nu också på sommaren och hela förra sommaren var jag också i, hemma i Finland» säger Agnes som studerar till läkare för andra året (IF mgt 2017/077). Andra försöker att åka hem ännu oftare och passar på under olika längre helger under hösten och våren. Men även unga vuxna i arbetslivet tenderar att tillbringa semestrarna kring jul och på sommaren i Finland. Så här beskriver Filippa som arbetar som fritidspedagog sitt resmönster (IF mgt 2017/079):

I Sverige så har man ju 25 dagar semester fram tills man är 40. Fyra semesterveckor på sommarn när skolan är stängd och sen har jag fem dagar över. Så det har varit på sommarn som jag har åkt hem i juli, och kring jul.

Inte bara de unga reser ofta till Finland, utan flera poängterar att de goda förbindelserna gör att också vänner och familj från Finland kommer på besök till Sverige. Simon och Louise, ett ungt par med ett litet barn bosatta i Umeå, menar att de får massor av besök från hemlandet på grund av att det är så enkelt att komma över med båt från Vasa, men också på grund av att Umeå är en attraktiv stad med shoppingmöjligheter som till exempel IKEA (SLS 2308: 146). För dem är det också extra viktigt att hålla kontakt med den äldre generationen så att deras barn får en relation till far- och morföräldrar i Finland. De räknar upp en mängd olika kanaler att kommunicera via som Facetime, Skype, telefon och olika chatprogram.

Unga svenskar som flyttat till Oslo under början av 2000-talet tenderar att uppleva sin vistelse som »inte-helt-utlandet». De inte bara känner sig som svenskar utan också som nordbor eller skandinaver och därför blir Oslo i viss mån också hemma redan innan man bor där (Tolgensbakk 2014 s. 187). Och för sverigeflyttarna i det här materialet kan Sverige till och med upplevas som mer hemma än till exempel Helsingfors, beroende på varifrån i Finland de själva kommer. Inom migrationsforskningen ser man ibland på den svensk-språkiga migrationen från Finland till Sverige som en intern migration (t.ex. Hedberg 2004, Kepsu 2006), snarare än en internationell, och statistiken visar att finlandssvenskar från Österbotten oftare flyttar utomlands till Sverige, än söderut inom landet till de stora städerna (Kepsu & Henriksson 2019 s. 7). För Måns och hans flickvän stod valet mellan Helsingfors och Stockholm när de skulle flytta från Österbotten och då kändes Sverige mer som hemma, medan gränsen till det finska Finland och Helsingfors blev mer av ett hinder (SLS 2305: 130):

Så då var det typ Stockholm eller Helsingfors som vi funderade på. Då kändes Stockholm mer intressant, mer hemma på något sätt än Helsingfors.

Samtidigt som Sverige upplevs som hemtamt och inte alltför långt borta hemifrån Finland vare sig geografiskt eller mentalt, framhålls det som något nytt och spännande. Perioden som ung vuxen, präglad av ett sökande efter den rätta platsen, sysselsättningen och identiteten, kan för många leda till en längre eller kortare vistelse utomlands (se t.ex. Lalander & Johansson 2007 s. 94, Frändberg 2015). Flera av de intervjuade uttrycker flytten till Sverige som en längtan bort. Det som man vill bort från kan kopplas dels till det trygga – man vill utmana sig själv – dels till det alltför hemtama, som kanske också upplevs som inskränkt eller småskaligt (se Kepsu & Henriksson 2019 s. 45 f.). Flytten till Sverige kan då formuleras och upplevas som det stora äventyret där man kastar sig ut i det okända på vinst och förlust. »Det stora äventyret» kräver ett visst mått av gränsöverskridande för att formuleras.

Att röra sig över språkgränser

Språkgränser följer inte nödvändigtvis nationsgränser. Svenska är ett pluricentriskt språk, det vill säga språket har två eller flera politiska och kulturella kraftcentra, eftersom det talas i två länder (Soares 2014). Detta innebär att de intervjuade redan har upplevt många situationer där de rör sig över en språkgräns. De har svenska som modersmål, men att som finlandssvensk bo i Finland innebär många gånger en daglig kontakt med finskan, både passivt och aktivt.

En flytt till Sverige innebär då inte som för många andra migranter att passera en språkgräns, i stället handlar det många gånger om att hålla sig innanför språkgränsen. Den upplevda gräns som finns i migrationsberättelserna handlar i de här fallen inte om gränsen mellan Finland och Sverige, utan om gränsen mellan det finskspråkiga och det svenskspråkiga. De unga vuxna som flyttar till Sverige för att studera eller arbeta behåller sitt språk, medan den som stannar kvar många gånger konfronteras med språkgränsen.

Att flytta till Sverige är att lämna ett minoritetsskap, att slippa fundera på språkanvändning och inte behöva tänka på hur »avvikande» man är i relation till majoritetsbefolkningen. Här finns ett samhälle där det egna minoritetsspråket som kanske inte kan användas i alla situationer plötsligt är ett dominerande språk som är gångbart (nästan) varsomhelst. Både två- och enspråkiga flyttare i materialet lyfter fram språket i sitt berättande, och språkliga aspekter kommer att genomsyra deras migrationsupplevelser både före och efter flytten. Flyttarna beskriver hur ett liv helt på svenska lockar, där både studier, arbete och fritid kan gå på de ungas eget känslspråk.

Just nu lutar det mot att jag vill stanna i Sverige. Detta på grund av att det i min bransch finns mycket mera jobb här och jag får dessutom tala mitt modersmål, vilket är väldigt viktigt för mig. Jag skulle troligtvis flytta till Finland om det skulle finnas mera jobb och om jag skulle kunna tala bättre finska (+ kunna vara mig själv på finska). (SLS 2306.)

Det finns en lättnad i att i alla situationer få tala sitt eget modersmål utan att riskera att bli ifrågasatt eller att inte bli förstådd. Om en av fördelarna med att bo i Stockholm säger en informant: »Nå att man kan tala svenska. Att det är ditt modersmål, blir ditt första språk och det språk som du kan använda alltid». Detta trots att flera definierar sig som tvåspråkiga eller åtminstone upplever sig ha en stark finska, även om det också finns de som känner att de inte alls kan klara sig på finska. Det är, som Filippa formulerar det, »lite svårt, när allting går på finska i Finland, trots att det int ska va så» (IF mgt 2017/079).

Det är inte bara lättare när livet går på det egna modersmålet – i några intervjuer blir det också tal om upplevelser av ett kärvare samhällsklimat i Finland med bland annat högerpopulistiska strömningar i politiken. Periodvis blommar språkdebatten, och då speciellt debatten om den så kallade »tvångssvenskan» – obligatorisk svenskundervisning för finskspråkiga skolbarn – upp i media. Bland annat blev den ett viktigt tema i riksdagsvalet 2011 och förekom också i följande val 2015. Det förekommer negativa inställningar till svenskspråkiga i Finland och den finlandssvenska kulturen, där motståndare till svenskan menar att de svenskspråkiga egentligen inte är finländare och att de får orättvisa fördelar på grund av sin språkliga status (Saukkonen 2011). Dessa ofta aggressivt uttalade åsikter sätter spår också i personliga upplevelser av att vara svenskspråkig och uppdragna gränser. Linda säger: »det är int så trevligt å va finlandssvensk i Finland just nu» och det gör henne »väldigt osäker på om jag nånsin kommer att flytta tillbaks till Finland» (IF mgt 2017/080).

För den som tillhör en språklig minoritet blir språkanvändning en ständigt aktuell fråga, när det gäller både t.ex. arbete och studier. De unga rannsakar sig själva och funderar över huruvida de kan genomföra studier på ett annat språk än svenska och om de kan vara i sin fulla potential på något annat språk än svenska. Flytten till Sverige formuleras för vissa som en flytt till svenskan, medan det för andra helt klart blir en flytt från finskan (jfr Kepsu & Henriksson 2019 s. 53 ff., Henriksson 2021). Att finskkunskaperna är relevanta för flytningen understöds av det faktum att finlandssvenskar från enspråkigt svenska hem oftare flyttar till Sverige (Hedberg & Kepsu 2003, Kepsu & Henriksson 2019). En möjlighet för den som söker sig till fortsatta studier efter gymnasiet är att välja utbildning efter språk, och då finns plötsligt Sveriges alla högskolor och universitet med som alternativ.

Vissa branscher i Sverige går också aktivt ut för att rekrytera arbetskraft från Finland, och då är många gånger språkkunskaper i svenska en bonus eller till och med ett krav. Exempel på detta är sjukvården (Berghäll 2016) men också skolväsendet (Nyström 2017) eftersom det både råder brist på behöriga lärare i Sverige och man eftersträvar lika goda resultat som den finska skolundervisningen har gett i de omtalade PISA-undersökningarna. Den fria nordiska arbetsmarknaden gör att man lika bra kan ta ett arbete i Sverige som i Finland, och är man beredd att flytta västerut har man dessutom språkliga fördelar.

Gränsen förskjuts och när man väl har bosatt sig i Sverige och börjat leva

sitt liv på svenska kan det vara svårt att gå över språkgränsen och flytta tillbaka till Finland, också för dem som gärna skulle vilja återvända. I en del fall är det arbetspråket som hindrar – finskan har kanske »rostat» eller så är man inte hemma i terminologin som används på finska. Flera av de intervjuade talar också om en känsla av att »kunna vara sig själv». När man har vant sig vid att leva sitt liv helt på sitt modersmål känns tanken på att återigen begränsas inte lockande. »[Jag har] kommit för långt från det största inhemska språket [finskan] för att känna att jag har en karriär i hemtrakterna (även om huvudspråket där är svenska)», skriver en migrant i sitt frågelistsvar (SLS 2306). I det undersökta materialet finns inga återflyttare, men många av migranterna funderar eller har funderat på återflyttning.

En utbildning som genomgåts på svenska kan också förbereda en för ett arbetsliv på svenska, vilket gör att steget tillbaka till Finland känns längre. Den som studerar till jurist i Sverige måste dessutom komplettera sina studier för att få arbeta i Finland, samtidigt som yrket i sig kräver djupa språkkunskaper i finska för en verksamhet i Finland. Men blir man tandläkare kan man börja praktisera direkt, och som Stella formulerar det (IF mgt 2018/004):

Som tandläkare kan man ju ändå, alltså man kan ju kommunicera på andra sätt och [...] det gör ingenting fast man säger fel och egentligen pratar man ju inte så jättemycket med sin patient.

En flytt tillbaka till Finland innebär för vissa migranter ett större gränsöverskridande än det var att flytta från första början. Det kan också ha hunnit hända saker under studietiden, praktiken eller det tidsbundna arbetet, som starkt påverkar åt antingen ena eller andra hållet. Typiska exempel på detta är längre eller till och med fasta anställningar och seriösa förhållanden, som då håller en kvar.

På grund av att perioden som ung vuxen i mycket handlar om att upptäcka vem man själv är och var man hör hemma kan det också ha hänt mycket i identitetsprocessen hos den unga flyttaren. Kanske känner hen att hen nu har hittat en plats och ett sammanhang där hen känner sig hemma. Att då lämna denna trygghet för att flytta tillbaka kan kännas skrämmande. Har dessutom ens egen syn på Sverige inte förändrats, eller förändrats till det bättre, blir drivkrafterna att stanna ännu starkare. Det nya hemlandet kan ha blivit mer hemma, beroende på den tid som förflutit och den sociala position som uppnåtts, men också beroende på om ens drömmar förverkligades. Huruvida man känner att man lyckas handlar om hur man i efterhand tolkar olika händelser och följer i sin egen levnadsberättelse – blir det en berättelse om misslyckanden eller en framgångshistoria (jfr Palmenfelt 2017 s. 69)?

Finns det fler personer i ekvationen än den, oftast, ensamma som flyttade från Finland tillkommer argument för att stanna eller flytta tillbaka till Finland. En partner som inte kan finska eller inte har ett arbete som passar på den finska arbetsmarknaden påverkar förstås flyttbeslut. Överhuvudtaget gör tiden som gått det svårare för många att tänka sig en återflytt. De frågar sig vad som finns

kvar av det de lämnade och hur mycket de själva har förändrats: »det finns inget där [i Finland], för mej längre» (IF mgt 2018/003).

Flyttarna i materialet beskriver ofta sitt beslut att flytta som något som just då var en möjlighet av många. Flytten upplevs sällan som permanent den första tiden. De talar om »en tid», »några år» eller en mycket specifik tidsrymd medan studierna pågår och konstaterar sedan i sin levnadsberättelse att olika omständigheter småningom lett till att de blivit kvar längre än de först kanske trott. Ett aktivt beslut att emigrera permanent till Sverige finns inte beskrivet ens hos dem som alltid velat lämna Finland.

Elli Heikkilä skriver att föreställningarna om arbetsmarknaden hemma i Finland påverkar migranters beslut om att flytta tillbaka eller inte. De som flyttar just för att de inte kan hitta intressanta välbetalda jobb i Finland är också obenägna att planera en flytt tillbaka: arbetsmöjligheterna är ofta mycket viktiga i beslutet att flytta tillbaka eller ej (Heikkilä 2011). Flera av Heikkiläs respondenter hade gift sig med ickefinländare och var därför mycket tveksamma till en eventuell återflytt. Finland upplevs också i mitt material som ett svårt land att flytta till som utlänning, på grund av den upplevt stängda finska mentaliteten och det »svåra» språket (se även Heikkilä 2011).

En uppfattning om att arbetsutsikterna är sämre i Finland kan bli en starkt bidragande orsak till att man stannar kvar i Sverige. En specialiserad utbildning kan fylla ett behov på arbetsmarknaden som kanske inte finns på alla platser, eller så har man redan fått in en fot i branschen och är rädd att inte få fortsatt arbete om man byter land. Har man erfarenhet av att arbeta i båda länderna så vägs och mäts de olika arbetsklimaten mot varandra och karriärmöjligheterna påverkar valen av bostadsland.

Finska – finlandssvenska – rikssvenska

Samtidigt som språket är det förenande för de svenskspråkiga flyttarna är det för många inte heller så enkelt som att i Sverige får man tala svenska. Den svenska de talar uppfattas många gånger inte som svenska, utan de väljer att anpassa sitt språk efter standardsvenskan i Sverige, både när det gäller uttal, ordval och grammatik. En ny språkgräns uppstår och därmed aktualiseras nya strategier. Trots att svenskan som talas i de båda länderna räknas som ett och samma språk, finns det så pass många påtagliga skillnader i språkbruket att flertalet intervjuade berättar om hur de ändrat sitt språkbruk för att lättare bli förstådda, eller för att lättare bli uppfattade som svensktalande. Känslan av att vara annorlunda delvis på grund av språkbruk försvinner inte nödvändigtvis i och med flytten till det andra landet.

Trots att flykten från finskan motiverar många av migranterna, kan språket få en ny betydelse för dem i Sverige. Flera av de undersökta definierar sig inte som enspråkigt svenska, utan har också goda kunskaper i finska. Några kommer från tvåspråkiga familjer eller har delvis gått i skola på finska, men

deras självdefinition är att de är finlandssvenskar. Andra har enligt egen utsägo svaga kunskaper i finska, men att träffa finskspråkiga och tala finska kan som finlandssvensk vara lättare i Sverige än vad det var i Finland. Nu blir finskan något som förenar snarare än skiljer. Flera av de intervjuade berättar om hur de blivit modigare när det gäller att tala finska när de bor i Sverige – här behöver inte finskan vara så perfekt, det räcker med att man försöker.

Det finska språket och de finskspråkiga migranterna blir också på ett annat sätt en del av den egna identiteten. De intervjuade finlandssvenskarna känner sig alla som finländare – de är inte svenskar. Emma som studerar i Sverige mycket för att få göra det på svenska berättar hur finskan kan skapa både samhörighet (i Sverige) och utanförskap (i Finland) beroende på plats och situation (IF mgt 2018/004):

I: Om ni träffar finländare alltså finner eller finskspråkiga, känner ni nån gemenskap med dom?

E: Bara egentligen när jag är i Umeå. Om jag hör finska i Umeå så då kan jag känna »oj, här är nån från Finland». Men sen åker jag till Finland, till Åbo och så pratar alla finska och där känner jag inte samhörighet. Då känner jag mera att jag vill till Sverige, för att där är svenskan och där hör jag mera hemma på något sätt.

Finskan markerar en gräns för Emma, men denna performativa gräns skiljer henne från olika saker beroende på var hon är. I Sverige blir finskan någonting som hör till hennes liv och uppväxt, men åter i Finland är språkgränsen mellan finska och svenska det som markerar hennes minoritetsidentitet, och därmed i viss mån också utanförskap.

Att röra sig över kulturgränser

Även om man som finlandssvensk kan tänkas röra sig inom ett språkområde när man flyttar till Sverige, kan det finnas upplevelser av kulturella gränser. Många finlandssvenskar upplever Sverige som välbekant även bortom de rent geografiska platserna. I materialet talas om barnprogram, populärkultur och rent av politik. Det är en allmänt utbredd föreställning att finlandssvenskar många gånger har bättre kunskap om vissa populärkulturella uttryck från Sverige än från det egna hemlandet. Det finns också konkreta exempel på hur de svensktalande fungerat som en bro mellan det rikssvenska och det finska, genom att vara de första att anamma nya musik- och klädstilar västerifrån (se t.ex. Henriksson 2017, Klinkmann 2011 s. 241 f.). Det finns en kulturell upplevd likhet som bland annat grundar sig på gemensamma referenser.

Ett vanligt motiv i flyttberättelserna är föreställningen om Sverige som ett mer öppet land och svenskarna som mer sociala och välkomnande än Finland och finländarna. De unga talar om mentalitet, sinne och inställning till livet, en inställning som stämmer bättre överens med deras egen. Jonas Frykman (1993

s. 201) visar hur uppfattningar om vad svensk mentalitet är har formats av nationella berättelser om svenskhet reproducerade i bland annat skönlitteratur, populärkultur och muntligt berättande. Dessa föreställningar sprids inte bara inom landet utan yttrar sig som stereotypa föreställningar, ibland förstärkta av personliga erfarenheter, även utanför nationen. Flyttarna hänvisar till ett, som de upplever, annorlunda (och ibland också bättre) samhällsklimat på grund av ett upplevt öppet samhälle med utåtriktade människor. De säger själva att de känner sig främmande i Finland och det finländska. För en del blir denna upplevda kulturgräns mellan det svenska och det finska någonting som bidrar till att de känner sig mer hemma i sitt nya hemland. Gränsdragningen görs bortom dem själva, mot det finska Finland.

Carina: Ja, kulturen... Ja alltså, när jag bodde i Finland så ansågs jag vara ganska svensk i mitt sätt.

I: Hurdå?

Carina: Kanske lite mera öppen än gemene finlandssvensk, kanske lite mera rakt på sak. Jag sa ofta vad jag tyckte och det var kanske inte så, jag vet inte, vanligt. Och så sysslade jag med konstiga saker som att äta vegetarisk mat och tycka att kärnkraft är dumt. [...] Det fanns ju som en grej, att man på något sätt var mera svensk. (SLS 2309:2016.)

Men sen när Carina väl flyttat till Sverige visar det sig att upplevelsen av gränsen delvis blev en annan. Hon var kanske inte så »svensk» som hon hade känt sig. I en studie av finländare i USA i början av 2000-talet konstaterar Kiriakos (2011) att många, som hon kallar det, »global professionals» talar om sig själva som atypiska eller annorlunda på ett eller annat sätt. En av de tydligaste självpresentationerna som hon stötte på var den »otypiska finnen» som tar avstamp i en välkänd stereotyp föreställning om finnar som blyga, tysta, reserverade, allvarliga och timida. Hennes informanter kunde säga sådant som att de var för pratsamma för Finland och därför måste de flytta, något som känns igen i materialet för den här undersökningen. I upplevelsen av att vara finlandssvensk i Finland finns en upplevelse av ett utanförskap för många av mina informanter. De berättar hur de sökt sig till Sverige delvis på grund av en idé om att de inte passar in i Finland (se t.ex. Filipa IF mgt 2017/079).

Kulturgränsen mellan det finska och det svenska upplevs dock inte alltid fånga in finlandssvenskarna på den rikssvenska sidan, det beror på vilka drag de unga migranterna tar fasta på och identifierar sig med. Den performativa gränsen mellan det svenska och det finska, mellan Sverige och Finland, dras upp genom föreställningar och situations- och platsbundna upplevelser och erfarenheter.

Allt har sina sidor och de erfarenheter som nås i det här materialet handlar om enskilda individers upplevelser och berättelser om dessa. I mötet med det nya landet, och därmed också nya livet, finns säkerligen många förväntningar på hur det borde vara, och det är förstås inte alltid som dessa infrias.

Förväntningar på gränser som borde finnas eller inte borde finnas styr också migranternas tolkningar. Samtidigt är de unga vuxna i en period av livet där deras egen identitetsbild är starkt formbar och den upplevda kulturella gränsen kan sedan bli något positivt – något som bekräftar att Sverige är det rätta stället för dem, eller något negativt som kan förklara varför det inte riktigt blev så bra som de hade tänkt sig.

Det tycks också finnas en utbredd uppfattning om och upplevelser av det »internationella Sverige», eller i vissa fall det internationella Stockholm. Det finns fler möjligheter överlag och Sverige är »närmare resten av Europa än vi i Finland» skriver en person som också menar att hennes bransch erbjuder bättre jobb i Sverige (SLS 2306). I det internationella ingår en känsla av globalisering och flera, speciellt de som är bosatta i Stockholm, poängterar att de därför känner sig hemma – de är ju också en del av globaliseringens ökade rörelse mellan nationer. De svenskspråkiga i Finland har en bild av sig själva som mer toleranta och därför också mer internationella (se t.ex. Backa 2017).

Det internationella inslaget bidrar i sin tur till att göra gränserna porösa. Unga globala medborgare kan känna sig hemma var som helst i världen på grund av dessa utsuddade gränser (Goulbourne 2010). Men trots detta finns det finländska ändå kvar som en ingrediens (Hovi et al. 2021). Antti Paasi (2001) har konstaterat att det lokala inte försvinner i och med globaliseringen, utan kanske snarare förstärks.

Att hamna mitt emellan

Hur mycket de unga migranterna än ser sig som globala medborgare, eller en del av det svenska språkområdet, finns det situationer och platser där de känner av gränser som de inte tillåts, eller kan, överskrida. Deras utanförskap i det svenska samhället kan lyftas fram, av dem själva eller andra, genom allt från språkbruk till byråkratiska svårigheter i att skaffa svenskt telefonabonnemang eller bankkonto. I vissa situationer blir de trots allt invandrare med annan nationalitet än majoritetsbefolkningen.

Marja Ågren (2006 s. 53) beskriver hur barn till finska invandrare (som själva har finskklingande namn) inte »tillåts», eller tillåter sig, kalla sig själva svenska, trots att de talar bättre svenska än finska, är födda, har gått i skola och arbetar i Sverige och har svenskt pass och svenskt medborgarskap. Andra människor accepterar inte deras identitet som svenskar, vilket även är fallet för andra nordeuropeiska andra generationens invandrare i Sverige (se t.ex. Runfors 2019 ms.). På liknande sätt upplever de finlandssvenska migranterna att deras »svenskhets» inte »duger» – gränsen mellan det svenska och det finlandssvenska är tydligare och mer oförlåtande än de trott. Detta gäller framför allt språket där så gott som ingen av de intervjuade har undgått kommentarer om sin svenska och framförallt mötts av ett oförstående för vad det innebär att vara svenskspråkig finländare.

Samtidigt är de unga finlandssvenskarna inte det minsta tveksamma i sitt medborgarskap – de är finska medborgare, de röstar i presidentval i Finland och de hejar på Finlands landslag i ishockey (ett exempel som även de minst hockeyintresserade kan ta upp). Det är distinktionen mellan det finska, det finlandssvenska och det rikssvenska som de saknar när de talar om förutfattade meningar och språklig förbistring i mötet med den svenska majoritetsbefolkningen. Studier visar att 83 % av utlandsfinlandssvenskarna (inte bara i Sverige utan även i andra länder) idag känner samhörighet med Svenskfinland, vilket visar sig genom handlingar som att rösta i finska val och årliga Finlandsbesök, men också i intresse för vad som händer både lokalt och inom till exempel politiken (Himmelroos, Harjula & Vento 2020). Men jämfört med äldre generationer tycks de ha mindre behov av att söka sig till finska eller finlandssvenska sammanhang i Sverige (jfr Henriksson & Österlund-Pötzsch 2024). Få av informanterna är engagerade i de många föreningar för finlandssvenskar som finns i Sverige, än färre tycks söka sig till sammanhang där det uttalat finska fungerar som förenande faktor.

Trots det gemensamma hemlandet skiljer sig den finska och den finlandssvenska emigrantgruppen på avgörande punkter från varandra. Finlandssvenskarna har haft det lättare att integreras i det svenska samhället och präglas sannolikt inte av samma typ av utanförskap och segregation som andra invandrargrupper i Sverige, men som Anne-Marie Ivars (1986) och Charlotta Hedberg (2006) påpekar kan de emigrerade finlandssvenskarna trots allt uppleva ett utanförskap, eller t.o.m. »identitetsförlust» (Ivars 1986 s. 22). Vissa av dem identifierar sig varken med det gamla eller med det nya hemlandet och inte heller med de finskspråkiga emigranterna i Sverige. På samma sätt beskriver Miika Tervonen och Inka Jeskanen hur en på många sätt annorlunda grupp som finländska romska migranter i Sverige delar samma känsla som de här undersökta unga finlandssvenskarna, nämligen att de inte riktigt känner sig hemma i någotdera landet (Tervonen & Jeskanen 2012). Känslor av främlingskap träder fram i berättelserna om den egna migrationen. Molly kallar sig själv en »mellansak», hon är inte »svensk och inte heller finne». Hon har flyttat från ett utanförskap, som språklig minoritet, till ett annat utanförskap: »man ändå är nån form av främling» (IF mgt 2017/081).

Samtidigt som det finns en känsla av kulturell samhörighet, kan det bli en överraskning när man inte automatiskt får bli en del av det svenska, trots språk och kunskaper om kulturella koder. Flera unga flyttare har drivits av känslan av att inte höra hemma i sitt eget land, men konstaterar att de kanske inte heller gör det i Sverige. De befinner sig någonstans mitt emellan. Så här säger till exempel Stella och Emma när vi samtalar (IF mgt 2018/004):

Stella: Men, man har ju lite den bilden av att svenskar är mest öppna och sen kommer finlandssvenskar... [småskrattar]

Emma: Ja men precis.

Stella: ... och sen finner. Att vi är som ett mellanting, såhär... Ja, typ den bilden har jag. Men det är säkert jättestor skillnad från person till person.

Som finlandssvensk utflyttad till Sverige kan det hända att man upplever sig vara varken svensk eller finsk, varken rikssvensk eller finlandssvensk (jfr Kepsu & Hedberg 2003). För andra intervjuade finns i stället känslan av att hamna på »rätt» sida om gränsen när de beskriver hur de har »hittat hem». De känner sig hemma i det svenska samhällsklimatet och njuter av att få leva på svenska (jfr Felicia IF mgt 2018/006). I andra fall är upplevelsen mer ambivalent och huruvida man tycker sig passa in beror på situation och plats. Denna ambivalens påverkas säkerligen också av att informanterna är unga och befinner sig i en experimenterande fas av livet där allt ännu inte fallit på plats (Arnett 2004).

Österbottningen Felicia är över lag ett talande exempel på hur komplexa gränser kan te sig. Felicia talar under stora delar av intervjun om hur mycket bättre hon trivs i Sverige än på de olika platser hon bott på i Finland och hur hon tilltalas av de öppna människorna. Samtidigt kan hon absolut inte se sig som svensk, utan hon definierar sig som finlandssvensk och finländare. Trots ett visst avståndstagande från det rikssvenska kan hon absolut inte se sig i Finland i framtiden. Hon är hemma i Stockholm där hon redan bott i fyra år: »här känner jag mig hemma». För andra flyttare är relationen till de båda länderna mer ambivalent och flera av dem talar om att ha två hem, där det finns olika människor, platser och andra fenomen som skapar trygghet och tillhörighet (jfr Povrzanović Frykman 2015).

Felicia jämför sig med andra invandrare i Sverige, som hon menar att hon annars inte har något gemensamt med: »Men så kan man ju säga ja men, jag kommer ju int från, vi är ju int härifrån. Det är ju det» (IF mgt 2018/006). Det som definierar Felicia i Sverige är med andra ord att trots att hon hör hemma där så kommer hon inte därifrån ursprungligen. Något slags gräns finns trots allt.

Slutligen slås man i dessa levnadsberättelser av det paradoxala i att som ung vuxen svensktalande finländare flytta till Sverige. Det är ett äventyr som är spännande men ändå tryggt, nytt men ändå bekant, utomlands men ändå så nära, bekant språk och kultur, men ändå inte riktigt. Det är en rörelse från en minoritetsspråkstillvaro till en tillvaro på majoritetsspråket, men riktigt svenskspråkig (i den rikssvenska bemärkelsen) blir man inte förrän man förändrat sitt uttal, sitt ordförråd och sin grammatik. Och trots att man tycker sig veta det mesta om svensk populärkultur kan det alltid hända att det kommer situationer när ens finländska identitet tar plats, om det så gäller festtraditioner som lillajul (Filippa IF mgt 2017/079), samtalskoder eller maträtter (Ellen IF mgt 2018/002). Sonja sammanfattar sin upplevelse så här:

Jag tänker att som finlandssvensk så har man, så har jag alltid känt att jag är både en del av det finska samhället, men också att jag alltid har stått utanför på något sätt. Jag tänker att [det faktum] att jag alltid har känt mej lite utanför, gör det lättare för

mej kanske också att bo i ett annat land. Ja... Man är liksom alltid mittemellan på något sätt. (IF mgt 2017/078.)

För de unga migranterna i materialet är nationsgränsen mellan Sverige och Finland många gånger inte den mest tydliga eller svårforcerade gränsen. Finland och Sverige ligger på ett slags kontinuum där de själva befinner sig i ett flytande tillstånd mellan det finska och det svenska. Detta gör att det kan bli lättare att bli en del av det svenska samhället, men även att känslan av utanförskap finns oavsett var man befinner sig.

Källmaterial

Åbo, Åbo Akademi, Kulturvetenskapliga arkivet Cultura:

Fältdagböcker och intervjuer:

Agnes IF mgt 2017/077 kvinna, Kimito, ÅB

Amanda IF mgt 2018/007 kvinna, Ekenäs, NY

Ellen IF mgt 2018/002 kvinna, Vasa, ÖB

Emma & Stella IF mgt 2018/004 kvinna, Ekenäs, NY & kvinna, Solf, ÖB

Felicia IF mgt 2018/006 kvinna, Vasa, ÖB

Filippa IF mgt 2017/079 kvinna, Korpo, ÅB

Iris IF mgt 2018/008 kvinna, Esbo, NY

Julia IF mgt 2018/010 kvinna, Grankulla, NY

Linda IF mgt 2017/080 kvinna, Ekenäs, NY

Molly IF mgt 2017/081 kvinna, Ekenäs, NY

Robert IF mgt 2018/009 man, Mariehamn, ÅL

Signe IF mgt 2018/003 kvinna, Åbo

Sonja IF mgt 2017/078 kvinna, Ekenäs, NY

Helsingfors, Svenska litteratursällskapets arkiv:

Frågelistan Tur och retur SLS 2306

Intervjuer:

Anton SLS 2307:140 man, Korpo, ÅB Asta SLS 2308:144 kvinna, Karleby, ÖB
Bastian SLS 2309:151 man, Åland

Carina SLS 2309:2016 kvinna, Jomala, ÅL Elisa SLS 2308:147 kvinna, Jakobstad,
ÖB Hilma SLS 2305:127 kvinna, Kristinestad, ÖB Måns SLS 2305:130 man,
Korsholm, ÖB

Otto SLS 2307:148 man, Pargas, ÅB Rosa SLS 2307:149 kvinna, Pargas, ÅB Ruben
SLS 2307:139 man, St Karins, ÅB

Simon & Louise SLS 2308:146 man, Kronoby & kvinna, Pedersöre, ÖB Vilma SLS
2309:155 kvinna, Grankulla, NY

Litteratur

Ahlbäck, Ragna, 1945: *Kulturgeografiska kartor över Svenskfinland*. Helsingfors.

Allardt, Erik & Christian Starck, 1981: *Språkgränser och samhällsstruktur. Finlandssvenskarna i ett jämförande perspektiv*. Stockholm.

- Arnett, Jeffrey Jensen, 2004: *Emerging Adulthood. The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. Oxford.
- Backa, Andreas, 2017: Tolerans som ideologi och hanteringsstrategi. Två finlandssvenska organisationers tal om tolerans. I: S.-E. Klinkmann, B. Henriksson & A. Häger (red.), s. 277–300.
- Berghäll, Camilla, 2016: Nya språkkrav för sjukskötare som vill arbeta i Sverige. *Svenska Yle* 2016-06-27. [Webbadress: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/06/27/nya-sprakkrav-sjukskotare-som-vill-arbeta-i-sverige>. Hämtad 2020-01-27.]
- Björklund, Krister, 2012: *Suomalainen, ruotsalainen vai ruotsinsuomalainen? Ruot-sissa asivat suomalaiset 2000-luvulla*. Turku.
- Bolton, Ruth N., A. Parasuraman, Ankie Hoefnagels, Nanne Migshels, Sertan Kabadayi, Thorsten Gruber, Yuliya Komariva loureiro & David Solnet, 2013: Understanding Generation Y and their use of social media: a review and research agenda. I: *Journal of Service Management* 24: 3, s. 245–267.
- Boverket, 2013: *Ungdomars boende – lägesrapport 2013*. Karlskrona. [Webbadress: <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2013/ungdomars-boende-lagesrapport-2013.pdf>. Hämtad 2021-11-2.]
- Edlund, Lars-Erik, 1997: Kulturgräns norr: Förändringsprocesser i tid och rum. Presentation av forskningsprogram jämte en uppsats om tvärvetenskap. I: L.-E. Edlund (red.) 1997, s. 7–24.
- Edlund, L.-E. (red.), 1997: *Kartan i kulturforskningens tjänst. En artikelsamling*. Umeå.
- Eriksen, Thomas Hylland, 1997: Kultur, kommunikasjon og makt. I: T. Hylland Eriksen (red.) 1997, s. 57–72.
- 1997b, Identitet. I: T. Hylland Eriksen (red.) 1997, s. 36–56.
- Eriksen, T. Hylland (red.), 1997: *Flerkulturell förståelse*. Oslo.
- Fjellström, Phebe, 1997: Mentala kartor i gränsland – belyst av människors livsmönster i det forna Tornedalen. I: L.-E. Edlund (red.) 1997, s. 52–59.
- Frykman, Jonas, 1993: Nationella ord och handlingar. I: B. Ehn, J. Frykman, & O. Löfgren (red.), *Försvenskningen av Sverige. Det nationellas förvandlingar*. Stockholm. S. 112–202.
- Frändberg, Lotta, 2015: *»Året utomlands» och det unga vuxenlivets geografi. En studie av utlandsflyttningar, vuxenblivande och transnationell rörlighet bland unga*. Göteborg.
- Fägerborg, Eva, 2011: Intervjuer. I: L. Kaijser & M. Öhlander (red.), *Etnologiskt fältarbete*. Lund. S. 85–112.
- Goulbourne, Harry, 2010: *Transnational families. Ethnicities, identities and social capital*. London.
- Hedberg, Charlotta, 2004: *The Finland-Swedish wheel of migration. Identity, networks and integration 1976–2000*. Uppsala.
- Hedberg, Charlotta, 2006: Finlandssvenska »ansikten». Migrationskulturer och livsbanor. I: M. Junila & C. Westin (red.) 2006, s. 149–185.
- Hedberg, Charlotta & Kaisa Kepsu, 2003: Migration as a cultural expression? The case of the Finland-Swedish minority's migration to Sweden. I: *Geografiska Annaler* 85B: 2, s. 67–84.
- Hedberg, Charlotta & Bo Malmberg, 2008: *Den stora utmaningen. Internationell migration i en globaliserad värld. Underlagsrapport nr 18 till Globaliseringsrådet*. Västerås.

- Heikkilä, Elli & Marko Alivuotila, 2019: Finn's Contemporary Emigration Abroad, Their Profile and Willingness to Return Migrate: A Special View of Their Human Resources. I: *Transnational Finnish Mobilities: Proceedings of FinnForum XI*. Turku. S. 185–200.
- Henriksson, Blanka, 2022: 'I had to move somewhere.' Leaving Finland to study in Sweden. I: D. Cairns (ed.), *Palgrave Handbook of Youth Mobility and Educational Migration*. 2nd edition. S. 155–168. [DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-99447-1>. Hämtad 2024-04-26.]
- Henriksson, Blanka, 2017: »Snusförbudet är ett hån mot vår finlandssvenska kultur!!!»—framställningar av minoritet, tradition och region i finlandssvensk snusdebatt 2008–2011. I: S.-E. Klinkmann, B. Henriksson & A. Häger (red.) 2017, s. 167–199.
- Henriksson, Blanka & Susanne Österlund-Pöttsch 2024: »Sverige känns inte som utomlands utan mer att man bara byter ort». Sverige som ett förlängt finlandssvenskt rum. I: L. Marander-Eklund, B. Henriksson & S. Strandén (red.), *Hemma, borta, bortom. Vardagens föränderliga rum under 1900-talet*. Helsingfors–Stockholm. S. 167–199.
- Himmelroos, Staffan, Mikael Harjula & Isak Vento, 2020: Den finlandssvenska diasporan. *Politiikasta.fi*. [Webbadress: <https://politiikasta.fi/den-finlandssvenska-diasporan>. Hämtad 2021-11-2.]
- Hovi, Tuomas, Tervonen, Miika & Heidi Latvala-White, 2021: *Muuttuva ulkosuomalaisuus: Kyselytutkimus maastamuutosta ja ulkosuomalaisuudesta*. Turku.
- Hägström, Nils, Annette Rosengren & Lars-Erik Borgegård, 1990: *När finländarna kom – migrationen Finland-Sverige efter andra världskriget*. Gävle.
- Ivars, Anne-Marie, 1986: *Från Östbotten till Sörmland. En undersökning av emigration och språklig tillpassning*. (Studier i nordisk filologi 66.) [Helsingfors.]
- Jalamo, Taisto & Reijo Ruster, 1983: *Sverigefinnar förr och nu*. Stockholm.
- Junila, M. & C. Westin (red.), 2006: *Svenskt i Finland – finskt i Sverige. Om migration, makt och mening. 2. Mellan majoriteter och minoriteter*. [Stockholm.]
- Kepsu, Kaisa, 2006: Finlandssvenska flyttningsmönster och språkgränser. I: M. Junila & C. Westin (red.) 2006, s. 124–148.
- Kepsu, Kaisa, 2016: *Hjärnflykt eller inte? En analys av den svenskspråkiga flyttningen mellan Finland och Sverige 2000–2015*. (Magma-pamflett 2.) Helsingfors. [Webbadress: <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/95.pdf>. Hämtad 2024-04-26.]
- Kepsu, Kaisa & Blanka Henriksson, 2019: *Hjärnflykt eller inte? 2. Svenskspråkig ungdomsflyttning till Sverige: trender och drivkrafter*. Helsingfors. [Webbadress: <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/118.pdf>. Hämtad 2024-04-26.]
- King, Russel, 2002: Towards a New Map of European Migration. I: *International Journal of Population Geography* 8, s. 89–106. [DOI: <https://doi.org/10.1002/ijpg.246>.]
- Kiriakos, Carol Marie, 2011: Finns in Silicon Valley: motivations and identities in relation to place. I: E. Heikkilä & S. Koikkalainen (eds.), *Finns Abroad. New Forms of Mobility and Migration*. (Migration studies C21.) Turku. S. 103–126.
- Klinkmann, Sven-Erik, 2011: *I fänrikarnas, martallarnas och dixietigrarnas land. En resa genom det svenska i Finland*. Helsingfors.
- Klinkmann, Sven-Erik, Blanka Henriksson & Andreas Häger, 2017: Introduktion. I: S.-E. Klinkmann, B. Henriksson & A. Häger (red.) 2017, s. 9–25.

- Klinkmann, S.-E., B. Henriksson & A. Häger (red.), 2017: *Föreställda finlandssvenskheter. Intersektionella perspektiv på det svenska i Finland*. Helsingfors.
- Korkiasaari, Jouni, 2001: *Suomalaisten Ruotsiin suuntautuneen siirtolaisuuden yhteiskunnalliset syyt 1900-luvulla*. Turku.
- Korkiasaari, Jouni & Kari Tarkiainen, 2000: *Suomalaiset ruotsissa*. (Suomalaisen siirtolaisuuden historia 3.) Turku.
- Kuosmanen, Jari, 2001: *Finnkampen. En studie av finska mäns liv och sociala karriärer i Sverige*. Göteborg.
- Lalander, Philip & Thomas Johansson, 2007: *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. 3. uppl. Lund.
- Madison, Greg, 2006: Existential Migration. I: *Existential Analysis* 17: 2, s. 238–260.
- Nordiska ministerrådet, 2015: Fortsatt politiskt stöd för ökad studentrörlighet. 5 November. [Webbadress: www.norden.org/sv/news/fortsatt-politiskt-stod-okad-studentrorlighet. Hämtad 2019-9-30.]
- Nyberg, Björn, 2016: Positiv grundton låter lockande. *Österbottens tidning* 2016-5-12.
- Nylund Skog, Susanne, 2005: Hisnande historier och talande tystnader. I: C. Hagström & L. Marander-Eklund (red.), *Frågelistan som källa och metod*. Lund. S. 149–168.
- Nyström, Rebecca, 2017: Flyger till Finland i jakt på lärare. SVT Nyheter 2017-3-20. [Webbadress: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/flyger-till-finland-i-jakt-pa-larare>. Hämtad 2019-1-16.]
- Opetushallitus, 2018: Suomalainen tutkinto-opiskelu ulkomailla. [Webbadress: www.cimo.fi/palvelut/tutkimus-_ja_selvitystoiminta/suomalaisten_tutkinto-opiskelu. Hämtad 2019-9-30.]
- Paasi, Antti, 2001: Bounded spaces in the mobile world: Deconstructing ‘regional identity’. I: *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 93: 2, s. 137–148. [DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-9663.00190>.]
- Palmehag, Anna, Sofie Eriksson, Amanda Koverberg, Carl Hassellöf & Fredrik Nilsson, 2018: *Mentala gränshinder. En studie av hur norska och svenska företagare erfar och uppfattar arbete över gränsen*. Malmö. [Webbadress: <https://www.gransmojligheter.com/wp-content/uploads/2018/02/Mentala-gr%C3%A4nshinder.pdf>.]
- Palmenfelt, Ulf, 2017: *Berättade gemenskaper. Individuella livshistorier och kollektiva tankefigurer*. Stockholm.
- Parkvall, Mikael, 2009: *Sveriges språk – vem talar vad och var?* (Rapporter från Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet.) Stockholm.
- Povrzanović Frykman, Maja, 2015: Att höra hemma både »här» och »där»: transnationella familjer och materiella praktiker. I: Laboratorium för folk och kultur. [Webbadress: <https://bragelaboratorium.com/2015/05/27/att-hora-hemma-bade-har-och-dar-transnationella-familjer-och-materiella-praktiker/>. Hämtad 2024-04-26.]
- Pripp, Oscar, 2011 [1999]: Reflektion och etik. I: L. Kaijser & M. Öhlander (red.), *Emologiskt fältarbete*. Lund. S. 65–84.
- Rumford, Chris, 2014: *Cosmopolitan Borders*. Basingstoke.
- Runfors, Ann, 2019 ms.: Wanted and unwanted invisibility. Experiences of racialization among descendants of polish migrants in Sweden. [Manuskript.]

- Saukkonen, Pasi, 2011: *Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? Selvitys mediakeskustelusta Suomessa*. (Magma-studie 1/2011.) [Webbadress: <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/63.pdf>. Hämtad 2024-04-26.]
- Snellman, Hanna, 2005: *The Road Taken – Narratives from Lapland*. Inari.
- Soares, DSA (ed.), 2014: *Pluricentricity*. Berlin–Boston.
- Statistiska centralbyrån, 2022: Befolkning efter födelseland och ursprungsland, 31 december 2022, totalt. [Excel-fil, 2023-03-22. Webbadress: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>. Hämtad 2024-1-12.]
- Svanberg, Ingvar & Mattias Tydén, 1992: *Tusen år av invandring. En svensk kulturhistoria*. Stockholm.
- Svensson, Birgitta, 1997: Livstid. Metodiska reflektioner över biografiskt särskiljande och modern identitetsformering. I: G. Alsmark (red.), *Skjorta och själ. Kulturella identiteter i tid och rum*. Lund. S. 38–61.
- Tervonen Miika & Inka Jeskanen, 2012: Satumaa vai umpikuja? Suomen romanien siirtolaisuus Ruotsiin. I: S. Saaritsa & K. Hänninen (red.), *Työväki maahanmuuttajana*. Helsinki. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura. S. 183–200.
- Tolgensbakk, Ida, 2014: *Partysvensker; GO HARD! En narratologisk studie av unge svenske arbeidsmigranter nærvær i Oslo*. Oslo.
- Wyn, Johanna & Rob White, 1997: *Rethinking Youth*. London.
- Zackariasson, Maria, 2001: *Maktkamper och korridorfester. En etnologisk studie av kulturella processer och gruppinteraktion i två studentkorridorer*. (Etnolore 23/Skrifter från etnologiska avdelningen.) Uppsala.
- Ågren, Marja, 2006: »Är du finsk, eller...?» *En etnologisk studie om att växa upp och leva med finsk bakgrund i Sverige*. Göteborg.
- Övergaard, Linn, 2016: Flyttvåg till Sverige oroar Henriksson. *Vasabladet* 2016-5-9.